

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

7. Vtrum liceat ad honorem tuendum invasorem post impactam alapam, fustem, vel vulnus fugientem insequi, & occidere? Et ita aggressorem occidens, an teneatur ad aliquam restitutionem? Et in praedicto ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

vel alapam nititur impingere, si aliter hac ignominia vitari nequit?
Et an liceat praevenire aggressorem, & eum prius quam innadat, occidere? Ex p. 3. tr. 5. & Misc. 1. Ref. 91. alias 90.

Sup. hoc in Ref. seq. & infra in Ref. 9. §. vlt. & lege supra doctrinam ref.

§. 1. **A**ffirmatiuum sententiam docent Lessius lib. 2. cap. 9. dub. 12. n. 7. Sotus, Syluester, Lopez Nauarrus, & alij penes ipsos; quia hic conatur auferre honorem, qui merito pluris apud homines aestimatur, quam damnum multarum pecuniarum; sed si potest occidere, ne damnum pecuniarum accipiat, potest etiam, ne hanc ignominiam cogatur sustinere.

2. Sed aduersus Lessium insurgit nouissimè Tannerus in 2. 2. D. Thoma, disp. 4. qu. 8. dub. 4. num. 74. vbi sic ait, Non etiam placet, quod absolute dicit Lessius, fas esse viro honorato occidere inuasorem, qui sustem, vel alapam nititur impingere, vt ignominiam inferat, si aliter vitari hac iniuria nequit, tum quia fieri potest, vt si res in occulto agatur, ea re parum honor lædatur, tum quia etiam læsus ita honor via iuris, aut aliis modis recuperari potest.

Sup. hoc infra in ref. 2. & leg. etiam doctrinam Ref. eius anterior.

3. An liceat verò praevenire aggressorem, & eum priusquam innadat occidere, negatiuè responder Syluius in 2. 2. D. Thoma, qu. 64. art. 7. queritur 6. vbi sic ait, Probabilior est non licere praevenire inimicam, quantumvis paratum, donec acti innadat, & aggrediat: praevenire namque inimicum non te inuadentem, non est te defendere, nemini autem priuato licet alium occidere, nisi in necessariam defensionem; ergo non licet inimicum praeueniendo ipsum occidere. Ita Syluius, qui tamen contrariam sententiam, tanquam probabilem videtur admittere; nam suam tantum probabiliorrem vocat, & illam docet Bannes in 2. 2. qu. 64. art. 7. dub. 4. conclus. 2. vbi sic asserit. Postquam iam aggressor fecit aliquam actionem, parando mihi insidias, quas ego aliter effugere non possum, nisi occidendo illum; tunc licitum est mihi medio tempore, antequam inister meum damnum, occidere insidiantem, etiam si pro tunc quietus sit. Ratio est, quia tunc, proprie loquendo, est defensio vitæ meæ; nam profectò moraliter loquendo, ille est actualis aggressor. Ita Bannes, Sed hæc sententia aliquibus, & mihi etiam displicet, vnde tene sententiam Syluij negatiuam.

RESOL. VI.

An licitum sit viro honorato occidere inuasorem, qui sustem vel alapam nititur ei inferre?
Et an hoc etiam admittendum sit in hominibus infima conditionis? Ex p. 5. tr. 4. Ref. 4.

Sup. hoc in Ref. præterita, & infra in ref. 9. §. vlt. & vide supra doctrinam ref. 2.

§. 1. **N**egatiuè responder Syluius in 2. 2. D. Th. 9. 64. art. 7. queritur 9. Tannerus tom. 3. disp. 4. qu. 8. dub. 4. num. 74. vbi sic ait, Non etiam placet fas esse viro honorato occidere inuasorem, qui sustem, vel alapam nititur impingere, vt ignominiam inferat, si aliter vitari hac iniuria nequit. Tum, quia fieri potest quòd si res in occulto agatur, ea re parum honor lædatur. Tum, quia etiam læsus honor aut via iuris, aut aliis modis recuperari potest. Ita ille, & hæc sententiam docet etiam Malderus in 2. 2. tr. 3. cap. 1. dub. 7. asserit. 1. vbi sic asserit. Reçtè illud notandum, moderamen tutelæ non seruari quando iniuria tanta non est in se considerata, & ratione materiae, vt cum tanto noemento proximi iuste poterit propulsari, non enim vt cumque baculo inuasus, mox poteris inuasorem gladio confodere. Hæc ille, & ante omnes Ioannes Maior in 4. sent. disp. 1. §. 20.

2. His tamen non obstantibus affirmatiuum sententiam docet Sotus, Nauarrus, Syluester, Lopez, & alij,

quos citat & sequitur Lessius de iust. lib. 2. c. 9. dub. 11. 77. quibus ego addo Villalobos in sum. tom. 2. tr. 11. diff. 10. n. 5. Hurtado de Mendoza in 2. 2. disp. 170. sect. 16. §. 137. Marchantius in sum. ad 99. post. per Decal. c. 5. qu. 1. cas. 2. Philipum Fabro de resp. in 4. sent. disp. 1. §. qu. 3. disp. 52. c. 1. n. 30. Fillium tom. 2. tr. 29. c. 3. n. 50. Strouersdorff in 2. 2. D. Thom. de iust. & iur. qu. 64. art. 7. concl. 5. Azorium tom. 3. lib. 2. c. 1. qu. 16. Becanum in 2. 2. D. Th. de homicidio, qu. 8. concl. 2. Molfesum in sum. tom. 1. tr. 11. c. 19. n. 73. Anghem Vantium in disciplina Clericorum, lib. 4. de homicidio, fol. 363. §. Nota præerea. vbi sic ait, Si aggressor noluerit aliquid occidere, neque mutilare, sed tantum verberare baculo, vel alapis, post aggressus hostem interrimendo repellere, cum præsertim in aliquibus regionibus maximum sit dedecus alapam, vel verbera absque vulneribus, aut mortis vindicta relinquere. Sic ille. Et ratio huius sententiæ est, quia talis conatur auferre honorem, qui pluris merito apud homines estimatur, quam damnum multarum pecuniarum. Ergo si potest occidere, vt infra dicemus, ne damnum pecuniarum accipiat, potest etiam, ne hanc ignominiam cogatur sustinere. Sed hæc opinio non admitterem in hominibus infima conditionis, qui ex alapis & verberibus non magnam sustinerent ignominiam.

RESOL. VII.

Virum liceat ad honorem tuendum inuasorem post impetam alapam sustem, vel vulnus fugientem insequi, & occidere?
Et ita aggressorem occidens, an teneatur ad aliquam restitutionem?
Et in dicto casu declaratur, quid sit vindicta, & quid defensio? Ex p. 2. tr. 15. & Misc. 1. Ref. 5.

§. 1. **N**egatiuè responder Ioan. de la Cruz in direct. cons. p. 1. præc. 5. dub. 6. concl. 1. Toletus lib. 1. cap. 6. num. 16. Rodriquez non bene à Bonacina qu. 11. Turrianus in 2. 2. tom. 2. disp. 17. dub. 3. num. 9. qui citat Sotum & Bannes, Salon in 2. 2. qu. 64. art. 7. concl. 1. & nouissimè Malderus in 2. 2. D. Thom. art. 3. c. 1. dub. 14. vbi asserit, si postquam alapam impetgit, quæ tibi ignominiosa est, te in fugam conuerter offensos, non licebit eum persequi, & tantum referre, quantum postulare videtur honoris reparatio, habet enim potius speciem vindictæ, quam defensionis. Hæc ille.

2. Et ita in praxi contrariam sententiam non esse consulendam docent, licet speculatiuè probabilem esse asserant, Lessius de iust. lib. 2. cap. 9. dub. 12. num. 8. Reginaldus in praxi, tom. 2. tr. 21. cap. 5. num. 63. Fillius sus. qu. mor. tom. 2. tract. 29. cap. 3. num. 51. Bonacina de contr. disp. 2. qu. vltim. sect. 1. punt. 10. num. 8. & alij. Et ratio est, primò ob periculum odij vindictæ, & excessus. Secundo, ob periculum pugnarum, & cadidum in Reipublicæ perniciem. Deinde, qui iniuriam intulit, eo ipso quòd ab iniuria cessat, sine per fugam, siue quouis modo cesset, vim non infert, ac ideo repetiticiens, vim non repellit, sed potius punit, & vindictam sumit, nec honorem defendit, cum iam per iniuriam amissus sit, & quamuis illum recuperaret, hæc honoris recuperatio ad vindictam potius quam ad defensionem pertinet. Hæc nosser Megala in iust.

3. Sed his non obstantibus, contrariam sententiam pij, & doctissimi viri docuerunt. Nauarr. in manual. cap. 15. num. 4. ad fin. Petr. à Nauar. de iust. lib. 2. cap. 3. num. 385. qui citat Mercatum, Victoria de iure belli, quæst. 2. num. 5. & ex Societate Iesu P. Henriquez in sum. lib. 1. cap.

c. 10. n. 7. in gloss. lit. T. vbi citat Cordubam, Mantium, Pegnam, & alios, & tandem tenet etiam hanc sententiam Fernandez in exam. mor. p. 1. c. 9. §. 1. n. 16. vbi ait, referens opinionem Nauarri *vbi supra*, qui affectus iniuria, magnam honoris iacturam faceret, si fugientem non persequeretur, inuasorem persequi posset, & percutere tantum, quantum ad sui honoris defensionem opus esset: etiam occidendo, si id opus esset. Ratio est, quia ego possum persequi furem, & illata vi etiam mortis illius damno, rapta recuperare: ergo maiori cum ratione infamatorem, & ab eo raptum honorem extorquere. Hæc Fernandez.

4. Sed ad hoc argumentum respondet Megala, & alij, esse disparatam rationem: nam res illa futura adhuc extat apud furem, & manet tua: sed contumelia illata, & honor iam perit: ergo illa non erit defensio, sed aggressio, & vindicta. Respondet Lessius, in eo esse paritatem rationis, quod sicut res potest recuperari, ita etiam honor, qui in signis excellentiæ, & hominum existimatione consistit. Deinde, si res non extaret apud furem, qui illas abiecit in flumen, posset tamen, damnum passus, talem furem, non minus quam de facto asportantem, insequi, vt tantumdem restituere cogat, de qua re Nauar. *vbi supra*, n. 384. Ergo, &c.

5. Sed magis clarebit hæc sententia, si notemus rationem, qua vindicta, & defensio inter se differunt. Nam, vindicta propriè esse velle reddere malum pro malo, quod non licet priuata persona. Defensio autem est aggressorem compescere, & impedire damnum quod iam imminet, vel si illatum est, (sicuti in nostro casu) vt adhuc maneat in suspensio. Istas enim esse defensionis partes, manifestum est, vt diximus ex facto illius, qui furantem res suas, vel auferre molientem impedit, vel iam auferentem insequitur: vt enim illa impeditio, sic ista insecutione censetur res suas defendere, si quidem recuperari valeant: & vt insequatur eum qui damnum intulit, non possum ob aliam causam id facere, quam vt reddam malum pro malo, & esset vindicta. Cum verò damnum illatum refarciri potest, eum qui intulit, licet insequi possum, non quidem vt malum, referam pro malo, sed vt mihi illatum malum refarcire curem, cum mihi ad id nulla alia ratio suppetat, quia si suppeteret, non daretur proposita insecutioni locus tanquam vindictiua: At cum hæc ita sint, patet illud non habere rationem vindictæ, sed defensionis, quando aliquis vir nobilis eum à quo vulneratus est insequitur: non quidem vt malum pro malo reddat, sed vt conferuet honorem sibi ablatum, dummodo tamen id fiat incontinenti, cum res adhuc est in suspensio, non autem postquam inimicus domum se iam recepit, vel alia negotia gerit.

6. His ita positis, censeo etiam ante factum, si non adsit periculum odij, appetitus vindictæ & excessus, hanc secundam sententiam esse probabilem, & tutam in praxi, quia dum aduersarius fugit, & percussus insequitur, moraliter adhuc durat congressus. Ergo, &c. Dixi ante factum, nam post factum etiam aliqui Doctores ex contrariis illam admittunt, neque ita aggressorem occidentem obligant ad vllam restitutionem. Ita Megala in p. 2. lib. 3. c. 1. n. 12. & Lopez in suo instr. p. 1. c. 62.

7. Nota verò, quod Azorius p. 3. lib. 1. c. 1. quæst. 13. contrariam sententiam vocat tantum probabilem. Ergo secundum Azorium, nostra opinio est probabilis: & dum ipse non distinguit, neque nos distinguere debemus, asserendo illum intellexisse de probabilitate speculatiua, & non practica: nam ipse absolute loquitur est, dicens suam sententiam esse probabilem. Ergo sicut eius opinio erit secundum ipsum probabilior speculatiue, & practice, ita & nostra practice, & speculatiue erit etiam probabilis.

RESOL. VIII.

An licitum sit ad honorem suendum inuasorem post impetam alapam, vel fustem fugientem insequi, & repercutere, & occidere, si hoc opus est ad honorem recuperandum? Ex p. s. tr. 4. Ref. 11.

§. 1. PRO affirmatiua sententia plures Doctores adduxi in 2. p. tr. 1. Mis. cell. cef. 11. quam probabilem esse concedunt etiam ipsimet aduersarij, & idem Villalobos n. sum. 1. 2. tr. 12. diff. 11. n. 3. sic ait. [Quando el aggressor cessa ya de la iniuria, o se fue huyendo, no sera licito seguirle segun la opinion mas probable que diximos arriba, aunque tambien tiene probabilidad el decir, que alli luego incontinenti, o inmediatamente yendo huyendo le puede seguir y herirle, o iniuriarle; quando es necesario para recuperar la honra, como el que segue al ladron para recuperar la hacienda, porque el que le quitò la honra en su manera se la tiene iniustamente, y moralmente hablando todo aquello es vn mismo acto. Deste parecer ex Nauarro, Enriquez, y Pedro de Nauarra, Victoria, y otros que citan. Mas ha se de entender que no sea con animo de vengarse, sino de cobrarlo defender la honra, que aun entonces no parece que està acabada de perder, y que sea en caso que el otro no le ofrece la satisfacion deuida, como suele acontecer. Y tambien que como dize Pedro de Nauarra con S. Antonino, no se estienda esto al tiempo, quando el aggressor esta quieto en su casa o se diuirtió à otro negocios, porque de otra manera se abritia camino para muchas perturbaciones, efcandalos, alléchanzas, enemistades, y venganzas.] Ita ille.

2. Et ita hanc sententiam absolute tanquam probabilioram amplectitur nouissime Marchantius in *summar. resol. past. ad Decal. c. 5. qu. 3. cas. 3.* & Philip. Fabro de *rest. in 4. sent. dist. 15. q. 3. dist. 52. c. 1. n. 29.* vbi ita asserit. An liceat solum occidere, quando durat congressus, vt cum fur accipit rem alienam, vel aliquis afficitur iniuria, aut alapa, vel fuste caditur, an etiam postquam re ablata & inflata iniuria fugit, est dubium. Soto & Molina *disp. 17. n. 8.* tenent licere quidem insequi furem, quando res esset magni valoris, & exigua spes esset recuperandi, iniprime posse occidere; quoad honorem verò nequaquam. Quia, inquit, qui alapa, vel fuste percussus est, iam amisit honorem, ideo si persequendo occidat, est vindicare honorem. At vindictio non pertinet ad personam priuatam, sed ad Principem, Nauar. verò in *man. c. 15. n. 4.* asserit posse insequi, & occidere licite. Et hæc opinio mihi probabilior videtur intelligendo hoc de continenti persecutione, vt si quis infligat vulnus, vel alapam, aut fuste quem percutiat, & statim fugiat, nam in hoc casu si offensus insequatur, & occidat, censetur occidere in actu ipsius congressus; neque enim iudicandum est hoc esse duos congressus, alterum quo quis iniuriam intulit, alterum, quo statim eum insequens interficit, sed est vnus, & id est, ideo licite occidit. Secus si persecutio non statim & continuato tempore insequatur, sed qui percussit, iam abiit, & qui vulneratus est, vel affectus iniuria, non est insecutus continuatè, sed interposito tempore: tunc enim videntur diuersi congressus, & secundus videtur ordinatus ad vindictam. Accedit quòd persequendo fugientem defendit honorem suum, cuius magnam iacturam faceret, si fugientem non persequeretur, & hæc omnia docet Faber *loc. cit.* vide me ipsum *vbi supra*.

RESOL. IX.

An licitum sit fugientem insequi ad recuperandum honorem?

Quæ hic est Ref. antecedens, & in Ref. seq. & in tom. 5. tr. 2. Ref. 20. in principio.